

Groen gas in een notendop

Een algemene introductie

Inhoud

- Wie is CCS?
- Wat is vergisting?
- Waarom vergisting?
- Welke vergisters zijn er?
- Wat kun je met biogas?
- Wat zijn de voorwaarden?
- Wat zijn de fabels?

CCS Energie-advies

Fred Kool

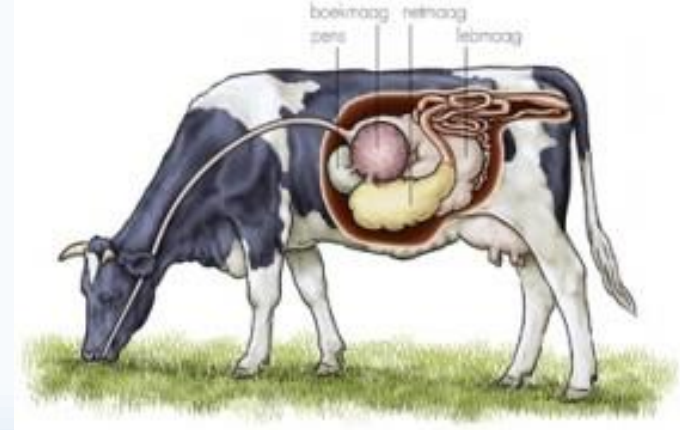
- 15 werknemers
- Technisch georiënteerd
- Advies, onderzoek, projectontwikkeling en participaties
- Bijna 15 jaar ervaring met vergisting
- Naast vergisting ook actief in:
  - Zonne-energie
  - Gebouwde omgeving
  - Industrie

Wat is vergisting?

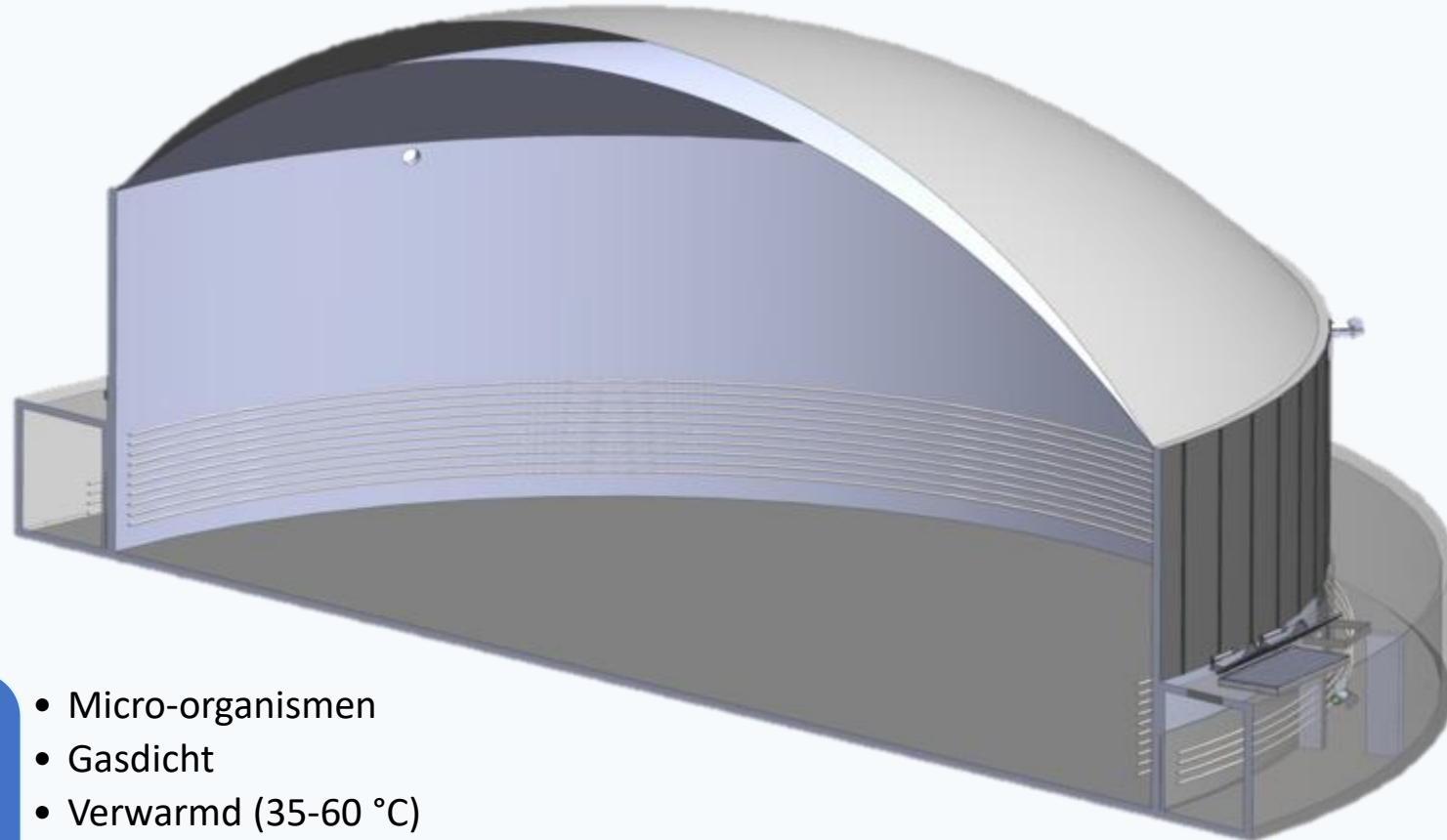
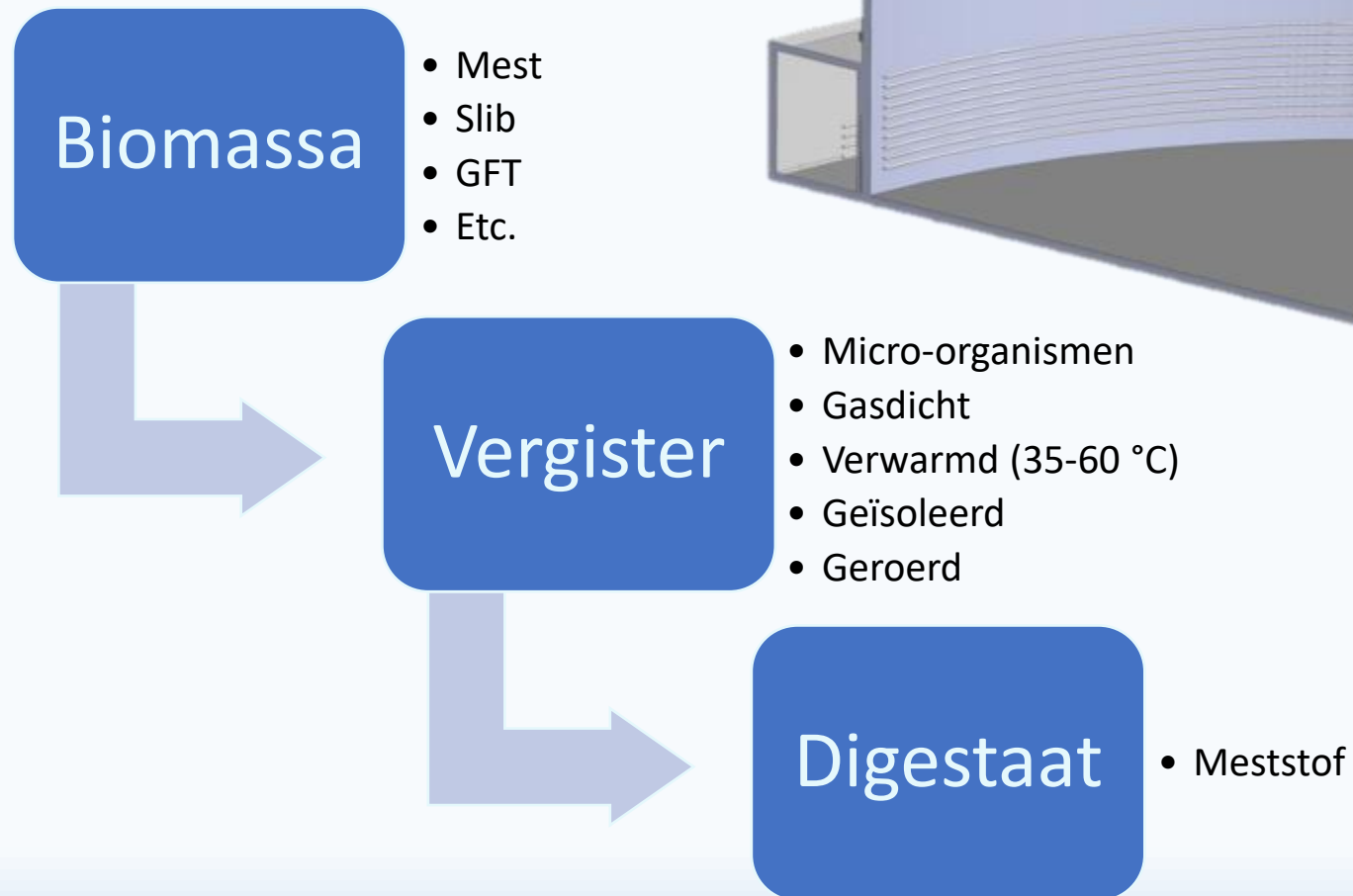

Hoe ontstaat biogas?

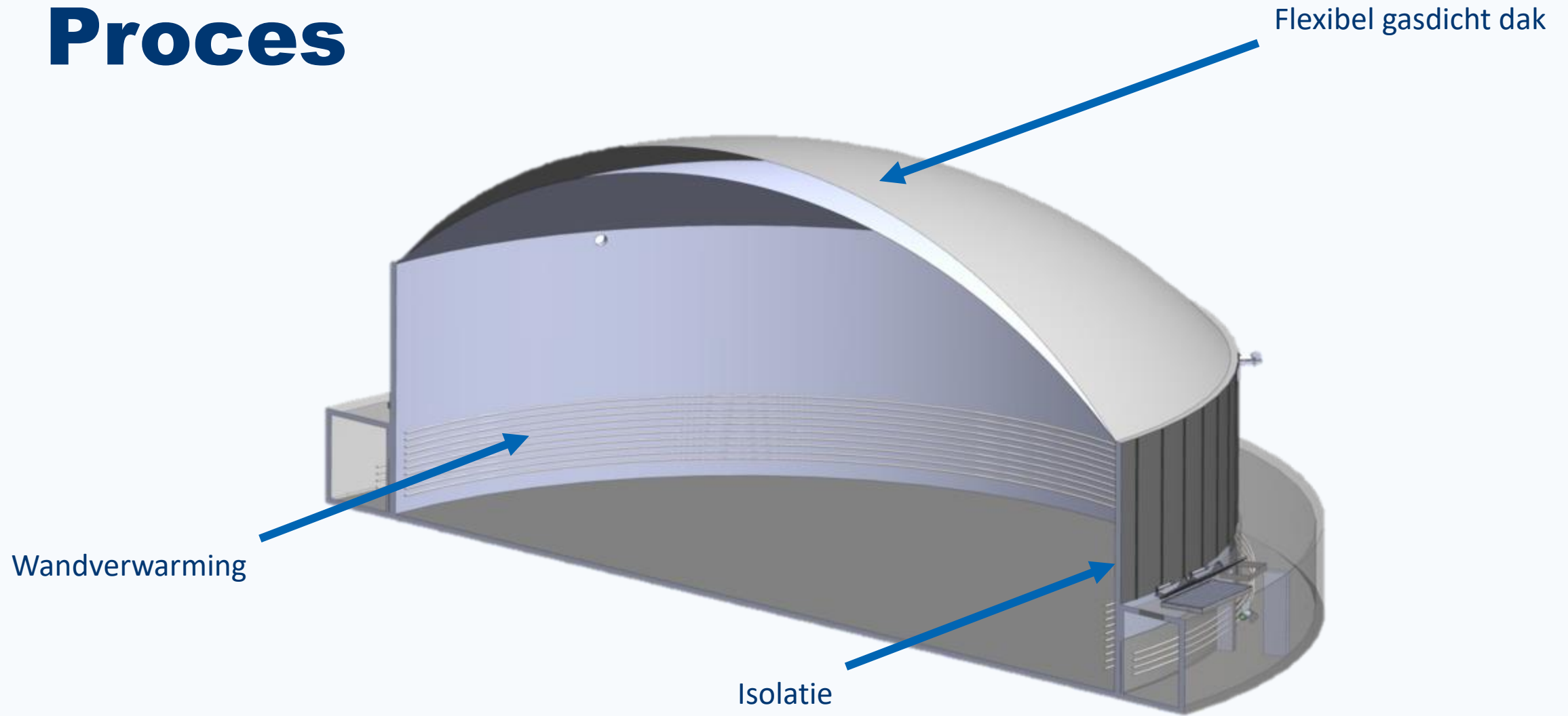
- Biogas wordt gevormd door micro-organismen die organisch materiaal in afwezigheid van zuurstof afbreken
- Begint in de koe
- Werkt ook met grondstoffen die koeien niet lusten:
  - Rioolslib
  - GFT
  - Voedselresten
  - Etc.

Proces

Proces

Resumé

- Allerlei soorten biomassa gaan een vergister in.
- Dan begint het vergisten, onder de voorwaarden dat:
  - Micro-organismen aanwezig zijn.
  - Geen zuurstof aanwezig is.
  - Er geroerd wordt.
  - Het geheel verwarmd wordt.
- Vervolgens verlaten biogas en digestaat de vergister weer.
- Een koe is een wandelende vergister.

Woordenlijst

Digestaat: Dat wat overblijft na vergisting.

Substraat: Biomassa die de grondstof is voor het vergistingsproces.

Vergister: Constructie waarin het vergistingsproces plaatsvindt. Veelal een geïsoleerde mestlo met een gasdicht dak.

Vergisting: Afbraakproces dat zonder zuurstof plaatsvindt. Hierbij wordt een klein deel van het substraat omgezet in biogas en digestaat.

Waarom vergisting?

Quiz

- Hoeveel mest wordt in Nederland vergist?

A. <5%

B. 9%

C. 40%

D. 50%

Dat kan beter

[Deze foto](#) van Onbekende auteur is gelicentieerd onder [CC BY-ND](#)

Voordelen voor energietransitie

- Behoeftte aan hoogwaardige warmtebronnen in industrie
- Alternatieve brandstoffen nog ver weg
- Lage landschappelijke impact
  - Vergeleken met windmolens of zonneparken
- Continue productie
- Gas is eenvoudig op te slaan
  - Vergeleken met elektriciteit
- Aanvullende emissiereducties
- Milieuvergunning eenvoudig
  - Voor kleinschalige mono-mestvergisting

Voordelen voor boeren

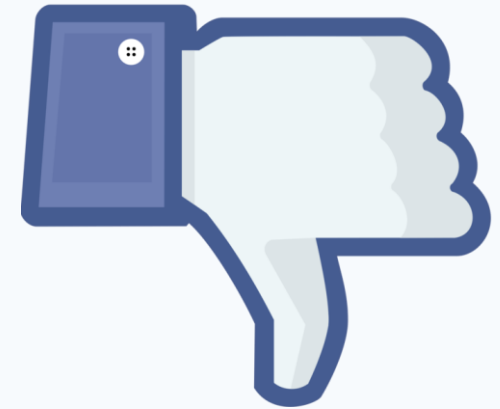
- Mest gratis beschikbaar
- Groen imago bedrijf
- Minder methaanemissie
- Extra waarde mest
- Toename stikstofopname
- Terugverdienen emissiearme vloer

Nadelen

- Imago
  - Vergisting is energie uit biomassa
  - Biomassa staat er slecht voor
- Kosten
  - De kosten per kWh zijn hoger dan voor zon of wind

[Deze foto](#) van Onbekende auteur is gelicentieerd onder [CC BY-SA](#)

Resumé

- Biogas is (voorlopig?) noodzakelijk in de energiemix.
- Vergistingsinstallaties zijn relatief onopvallend.
- Biogas hoeft niet direct te worden gebruikt.
- Boeren kunnen emissies reduceren én duurzame energie produceren.
- De kosten voor biogasproductie zijn hoger dan die voor stroom uit zon of wind.

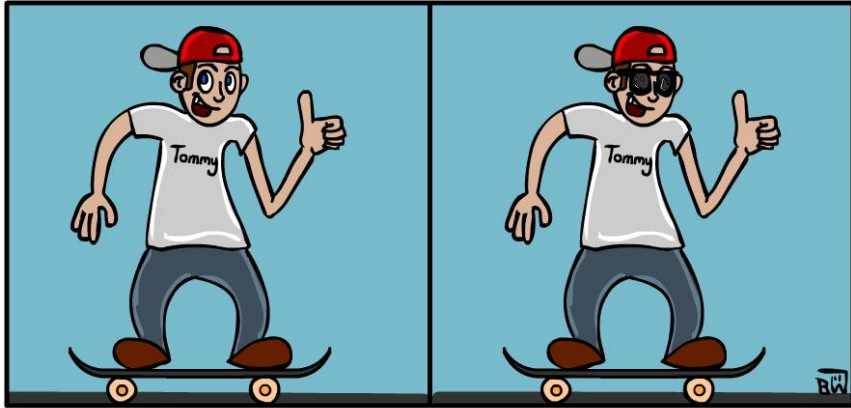
Woordenlijst

- Ammoniak:** Gasvormige stikstofverbinding met een sterk vermestende werking bij neerslaan. Nadelig voor bijvoorbeeld stikstofgevoelige natuurgebieden.
- Emissiearm:** (voor vloeren in de rundveehouderij) Een lagere ammoniakuitstoot.

Welke vergisters zijn er?

Verschillen

See if you can
SPOT THE DIFFERENCE

- Grondstof
- Temperatuur
- Schaal

Grondstof (substraat)

- Allesvergisting
  - Alles dus
- Slibvergisting
  - Rioolslib
- Mestvergisting
  - Mono-mestvergisting
    - 100% mest (sinds 2017)
  - Mest co-vergisting
    - SDE tot 2019
    - $\geq 50\%$ mest
    - Aangevuld met energiegewassen of restproducten

Temperatuur

Slibvergisting

- **Thermofiel (50 - 60 °C)**

- Hoge gasopbrengst met korte retentietijd
- Gevoelige micro-organismen
- Vergist materiaal is door lange verblijftijd >55 °C ook direct gehygiëniseerd (export digestaat)

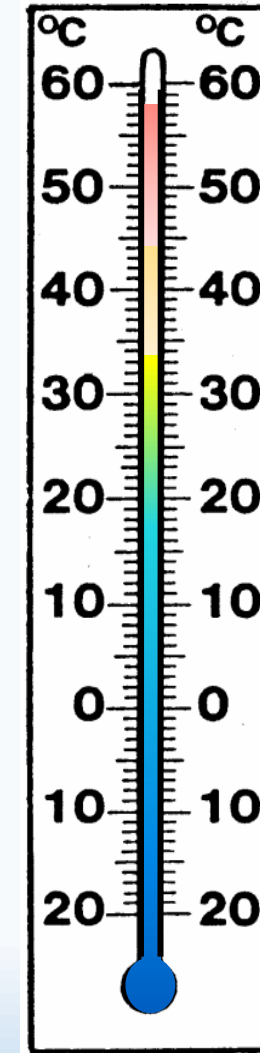
Mono-mestvergisting

- **Mesofiel (32 - 45 °C)**

- Voldoende gasopbrengst met acceptabele retentietijd
- Stabiele micro-organismen
- Relatief lage energieverliezen door slecht geïsoleerd dak

- **Psychrofiel (< 25 °C)**

- Lage gasopbrengst met lange retentietijd
- Lage groeisnelheid
- Worden niet meer toegepast

Schaal

- Alleen voor mono-mestvergisting (SDE++)
  - Grootschalig (>400 kW)
  - Kleinschalig (<400 kW)

3.000 ton per jaar

70.000 ton per jaar

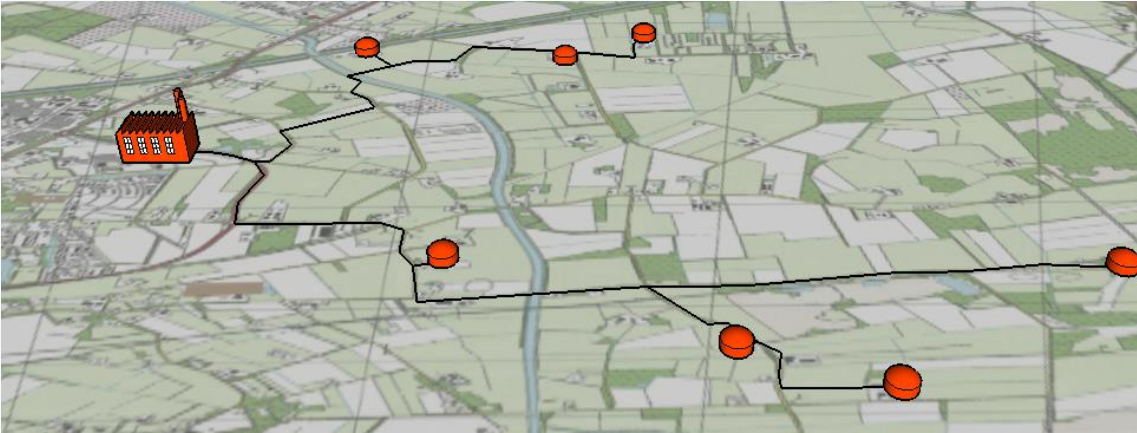

Schaal

- Ook dit is kleinschalig (tot 25.000 ton mest per jaar)

BioHUB

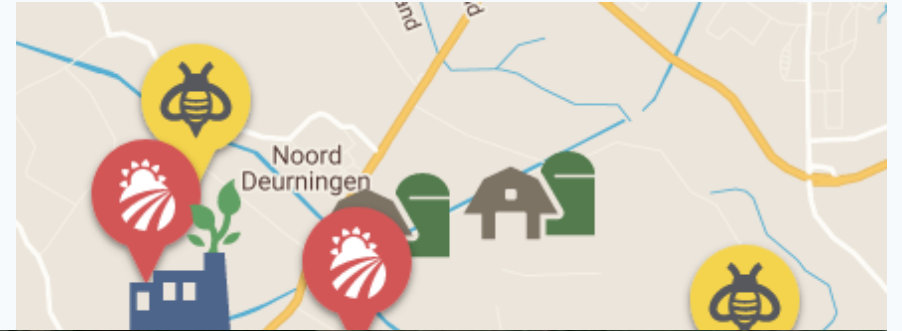

- Kleinschalige mono-mestvergisters
- Verbonden met biogasleiding
- Gezamenlijke verwaarding
  - Noodzaak tot samenwerking
  - Investering en beheer netwerk
- + Geen transport mest
- + Geen insleep ziekten

Voorbeelden

- Noord-Deurningen
- Oxe
- Lochem

Resumé

- Vergisten kan mesofiel (gemiddeld) of thermofiel (warm)
- Je kan vergisten met verschillende grondstoffen (substraten)
  - 100% mest   mono-mestvergisting
  - 50% mest   co-vergisting van mest
  - Alles   allesvergisting
  - Slib   slibgisting
- Alleen voor mono-mestvergisting wordt er onderscheid gemaakt tussen grootschalig (>400 kW) en kleinschalig (<400 kW)

Woordenlijst

- BioHUB:** Cluster van boeren die samenwerken om mest te vergisten en biogas te verwaarden.
- Co-vergisting:** Vergisting waarbij minimaal 50% van het substraat uit mest bestaat. Geldt niet meer voor nieuwe SDE-projecten.
- Grootschalig:** Mono-mestvergistingsinstallatie met een vermogen van meer dan 400 kW.
- Kleinschalig:** Mono-mestvergistingsinstallatie met een vermogen van minder dan 400 kW.
- Mono-mestvergisting:** Vergisting waarbij alleen mest als substraat wordt gebruikt.
- Mesofiel:** Letterlijk middenlievend: micro-organismen die van gemiddelde temperatuur houden. Vergisting bij temperatuur rond de 35-40 °C.
- Thermofiel:** Letterlijk warmtelievend: micro-organismen die van hoge temperatuur houden. Vergisting bij temperatuur rond de 55-60 °C.

Wat kun je met biogas?

Video vergisters en inzet biogas

- https://www.youtube.com/watch?v=QngnT1jwk_U

Toepassingen

Biomassavergisting

- Mest van vee
- Energiegewassen
- Gras
- Over de datum producten
- Gft

Covergisting
Monomestvergisting
Allesvergisting

Slib / rioolwater-
zuivering

Slibvergisting

Power to gas > CH₄

E > H₂

CO₂

Groen gas*

Biogas

Bio gasketel

Warmte kracht
koppeling

Invoering in
het gasnet

Gebruik voor
transport

Warmte

Elektriciteit

* Opwaardering naar aardgaskwaliteit

Inzet biogas

- Warmte
- Warmte en elektriciteit
- Groen gas

Biogas versus groen gas

- Groen gas is biogas met de samenstelling van aardgas.

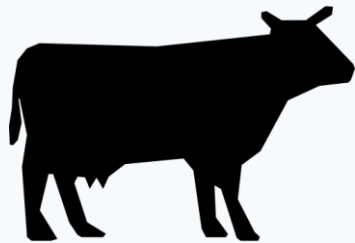
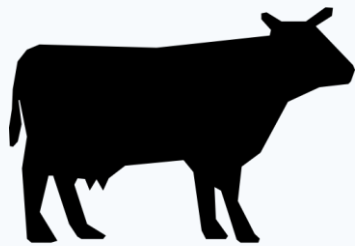
	Biogas	Groen gas
Methaan (CH ₄)	55%	89%
Koolstofdioxide (CO ₂)	40%	10%

- Minder methaan (biogas) betekent minder warmte bij het verbranden. Dus er is altijd meer biogas nodig dan aardgas.
- 1 m³ biogas = 0,6 m³ aardgas
- 1 m³ aardgas = 1,6 m³ biogas
- Grofweg factor 2:3

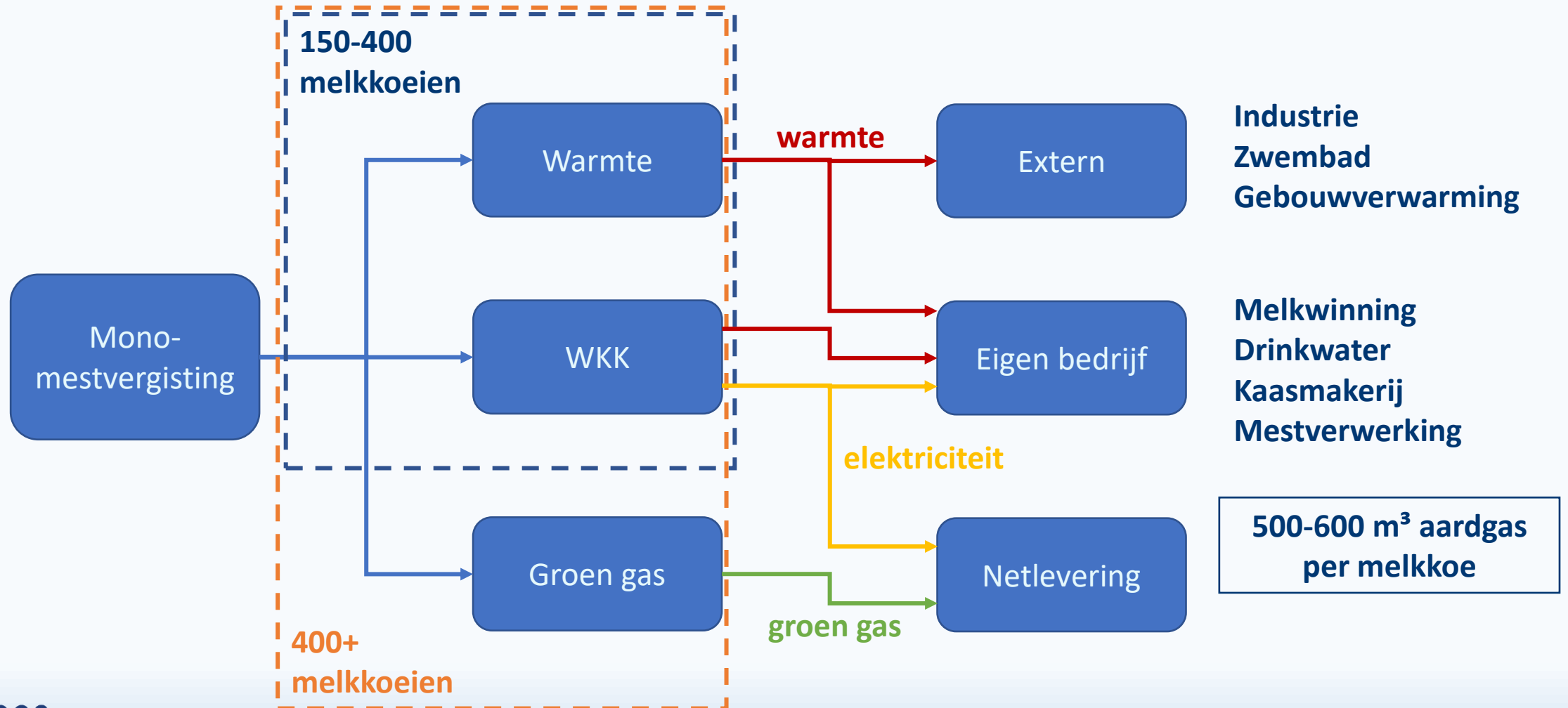
Rekenvoorbeeld - melkvee

- Voor bierviltjes:
  - 30 ton mest per melkkoe (met jongvee)
  - 30 m³ biogas per ton mest (behoorlijk vers)
  - 1,5 m³ biogas per m³ groen gas
- Met andere woorden:
  - **1 melkkoe** = $30 \times 30 / 1,5 = 600 \text{ m}^3$ aardgas

Rekenvoorbeeld - melkvee

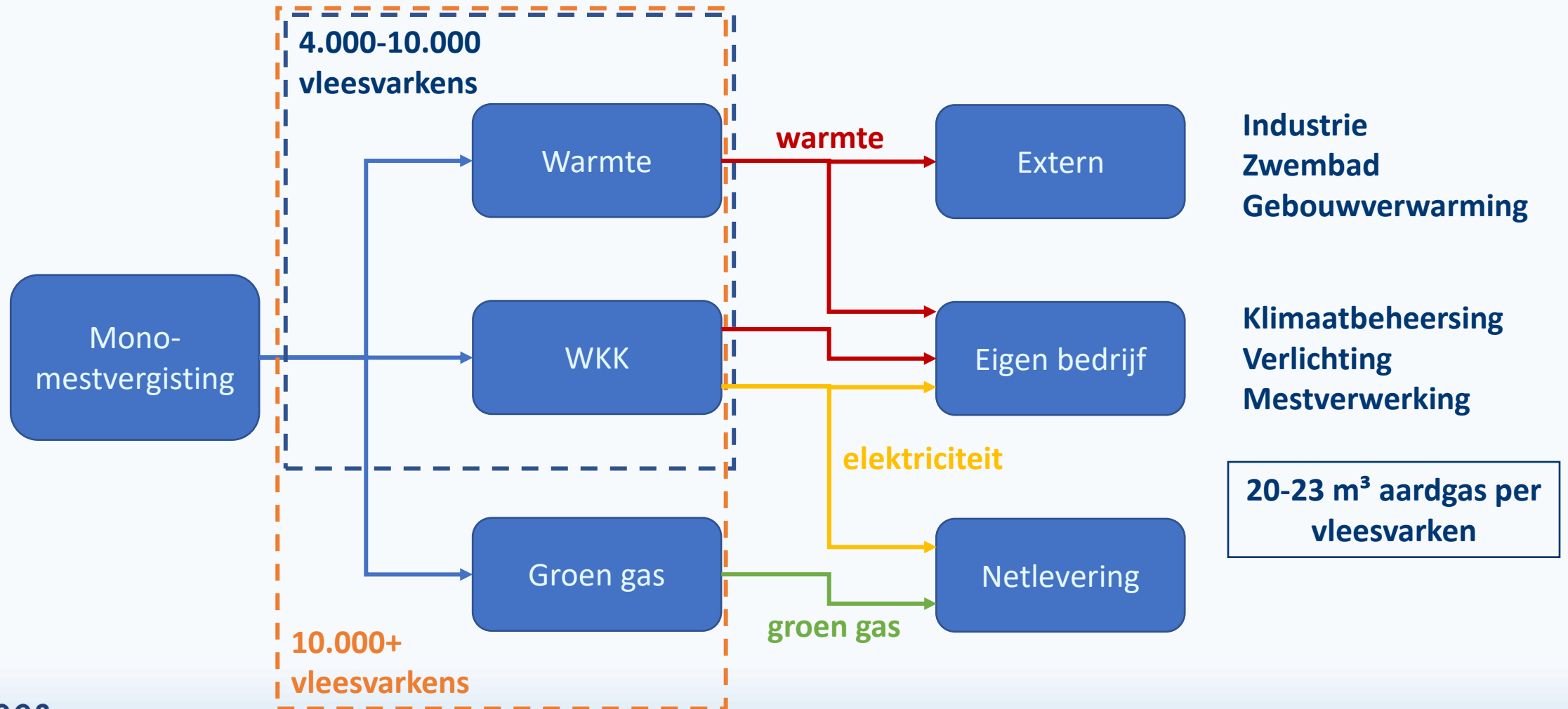

Wanneer interessant?

Wanneer interessant?

Resumé

- Er zijn grofweg 3 toepassingsrichtingen voor biogas

Toepassing	Voordelen	Nadelen
Warmte	Eenvoudig	Lastig transporteren
WKK	Elektriciteitsverkoop eenvoudig	Onderhoud motor
Groen gas	Brandstof	Complexe techniek

- 1 melkkoe = 600 m³ aardgas
- 1 vleesvarken = 23 m³ aardgas

Woordenlijst

Aardgasequivalent: Hoeveelheid energie die overeenkomt met 1 m³ aardgas.

Groen gas: Biogas waaruit CO₂ is verwijderd, zodat het dezelfde samenstelling als aardgas heeft.

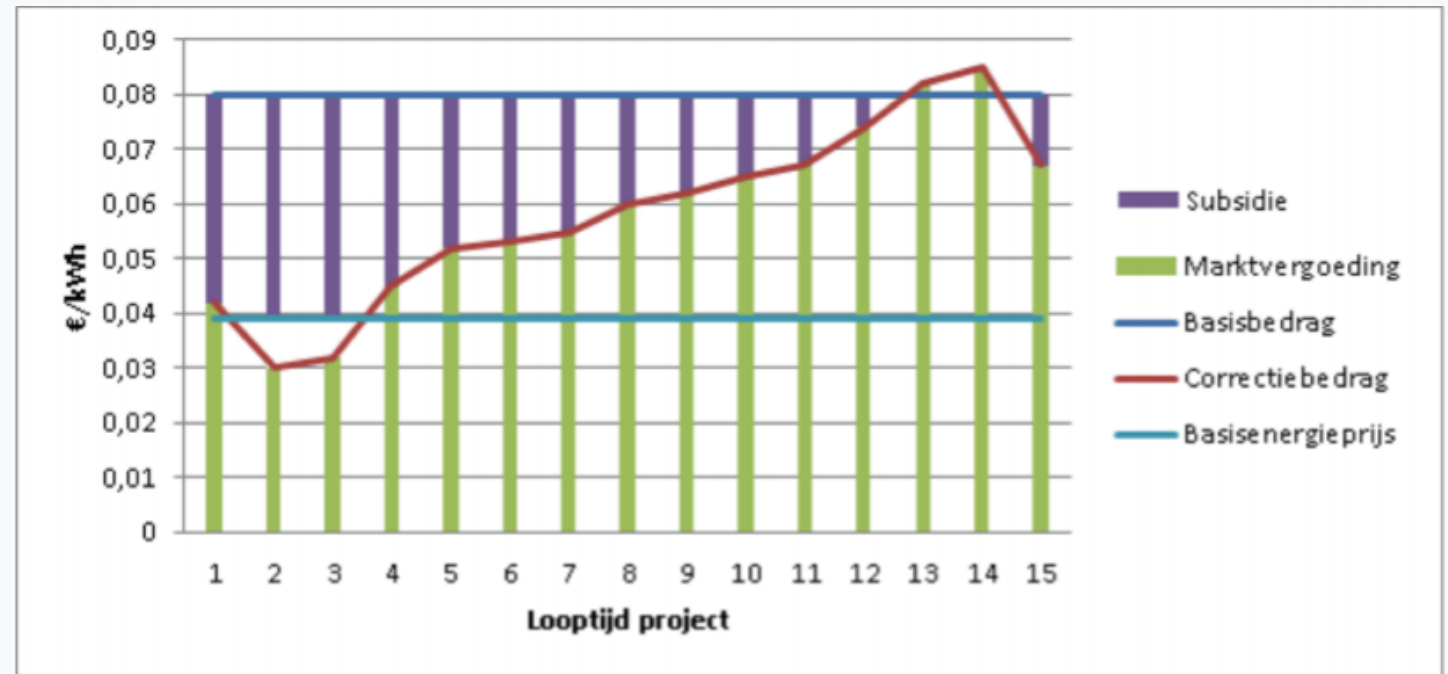
Warmte: (SDE++) Toepassing van warmte uit een biogasketel.

WKK: Warmte-krachtkoppeling. Een motor waarin gas wordt verbrand en elektriciteit en warmte worden geproduceerd.

Wat zijn de voorwaarden?

SDE++

- Compensatie prijsverschil fossiel
- 12 jaar gegarandeerd
- Exacte subsidie afhankelijk van marktprijzen

SDE++ voorwaarden

- Haalbaarheidsstudie
- Vergunningen
- Dit jaar één ronde (september)

Rijksdienst voor Ondernemend
Nederland

Model haalbaarheidsstudie SDE++

SDE++ 2020, oktober 2020 v6

Algemene instructies

Dit model is bedoeld ter onderbouwing van de financiële en economische haalbaarheid voor SDE++ projecten. U voegt de haalbaarheidsstudie toe bij de aanvraag. Voor de categorie zon-PV ≥ 15 kWp en < 1 MWp kunt u volstaan met een vereenvoudigde haalbaarheidsstudie, raadpleeg hiervoor de Handleiding haalbaarheidsstudie SDE++ 2020.

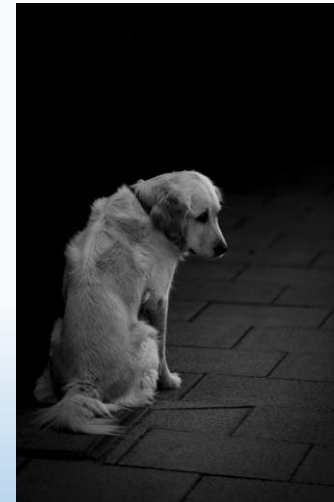
[De 'Handleiding haalbaarheidsstudie SDE++' vindt u op www.rvo.nl/sde.](https://www.rvo.nl/sde)

De tabbladen van dit model haalbaarheidsstudie zijn aan elkaar gekoppeld. U vult eerst het tabblad 'Financiering en projectplan' in, daarna het tabblad 'Energieopbrengst en warmteafzet' en tenslotte het tabblad 'Exploitatieberekening'.

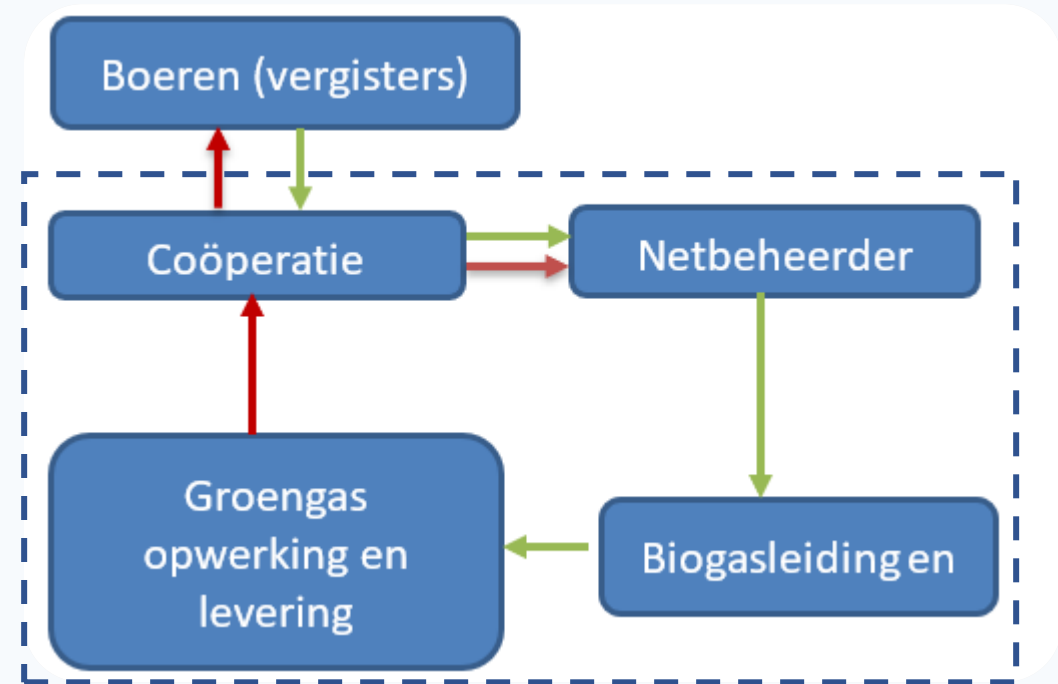
Vergunningen

- Bouwblok
  - Ruimte voor de vergister?
- Bestemmingsplan
  - Valt vergisting onder een agrarische bestemming?
    - Veelal niet
  - Energie voor eigen gebruik
- Drempel
  - Wat zijn de kosten en doorlooptijden?
  - Dit bepaalt bereidheid boeren
- Mono-mestvergisting
  - Melding (AIM)
  - OBM (50 m, NTA 9766)
  - Mits: bestemmingsplan
- Omgevingsvergunning
  - Afhankelijk van huidige milieuvergunning

Organisatie BioHUB

- Verschillende vormen
  - Stichting
  - Coöperatie
  - B.V.
- Keuze hangt af van
  - Taken samenwerkingsverband
  - Type deelnemers
  - Financieringsconstructie

Groene pijlen zijn productstromen

Rode pijlen zijn geldstromen

Video BioHUB

- <https://youtu.be/-gcaqfPMZSM>

Resumé

- Biogastraject begint bij vergunningen, dus bij de gemeente.
- SDE++-subsidie wordt in 1 of 2 rondes per jaar toegekend.
- Samenwerking voor sommige boeren noodzakelijk.
- BioHUBs maken de vergunnings- en subsidieaanvragen complexer door onderlinge afhankelijkheid.
- Biogasprojecten zijn voor mensen met een lange adem.

Woordenlijst

SDE++: Nieuwste versie van de subsidieregeling SDE (Stimulering duurzame energieproductie en klimaattransitie).

Wat zijn de fabels?

Quiz

- Welk aandeel mest moet er worden gebruikt bij mestvergisting?

A. Kan ik zo niet zeggen

B. >5%

C. >50%

D. >95%

E. 100%

Co-vergisting of mono-
mestvergisting?

Dus

- Het verschil tussen co-vergisting ($\geq 50\%$ mest) en mono-mestvergisting (100% mest) is cruciaal.

1. “Er wordt vooral gefraudeerd met vergisters”

- Vergisting → mest → fraude
- Is dat terecht?
  - <https://www.trouw.nl/cs-b20b01a5>
  - Niemand die het weet
- Waarom zou je frauderen?
  - Mestoverschot in Nederland
  - Hoge afzetkosten
- 1.000 ton mest in = 965 ton digestaat uit
  - Afname mest is dus nihil
- Fraude met co-producten
  - Afvalstoffen → co-producten
  - Alleen bij co-vergisting

2. “Vergisting veroorzaakt geuroverlast voor omwonenden”

[Deze foto](#) van Onbekende auteur is gelicentieerd onder [CC BY-NC-ND](#)

- Mest → gasen → geur
  - Methaan
  - Ammoniak
  - Zwavelverbindingen
- Een vergister is gasdicht
  - Dus minder geuroverlast
- Opslag co-producten
  - Mogelijk meer geurproductie
  - Alleen bij co-vergisting

3. “Vergisting houdt de intensieve veehouderij in stand”

- Halvering veestapel geen probleem
- Belangrijke inkomstenbron op klein bedrijf
- Klein deel omzet voor “megabedrijven”
- Nederlands klimaat
  - Melkvee
  - Koffie?
  - Thee?

[Deze foto](#) van Onbekende auteur is gelicentieerd onder [CC BY](#)

4. “Biogas is niet duurzaam, want er komt CO₂ vrij bij de verbranding”

- Verbranden fossiele brandstof
  - Nieuwe koolstofdioxide (CO₂) in atmosfeer
  - Totale hoeveelheid CO₂ in atmosfeer neemt toe
- Verbranden biogas
  - CO₂ is hetzelfde jaar opgenomen uit atmosfeer
  - Totale hoeveelheid CO₂ in atmosfeer blijft gelijk
- Mono-mestvergisting
  - Minder methaanemissie
  - Methaan geeft een 25x sterker broeikaseffect dan CO₂

[Deze foto](#) van Onbekende auteur is gelicentieerd onder [CC BY](#)

5. “Vergisters vormen een explosiegevaar”

- Explosies ontstaan alleen als hoge druk kan opbouwen in een afgesloten ruimte.
- Bij een vergister met een flexibel dak is dit niet mogelijk.
- Hierdoor kan wel een steekvlam ontstaan bij brand, maar nooit een explosie.

6. “Zonder subsidies kunnen vergisters niet blijven draaien”

- Belastingvoordelen grote fossiele energieverbruikers
  - <https://milieudefensie.nl/actueel/absurd-nederland-steunt-grote-vervuilers-met-8-miljard-euro-per-jaar>
- Geldt voor bijna alle duurzame energiebronnen
- Co-vergisting
  - Veel WKK's
    - Lage elektriciteitsprijs
  - Co-producten
    - Concurrentie leidt tot prijsstijging

Resumé

- Vergisting is géén mogelijkheid om van mest af te komen.
- Mono-mestvergisting veroorzaakt geen extra geuroverlast.
- Vergisting is relatief belangrijker voor minder intensieve veehouders.
- Vergisting en de inzet van biogas zijn duurzame energiebronnen.
- Vergisters kunnen niet ontploffen.
- Subsidie is nodig voor bijna alle duurzame energie.

Woordenlijst

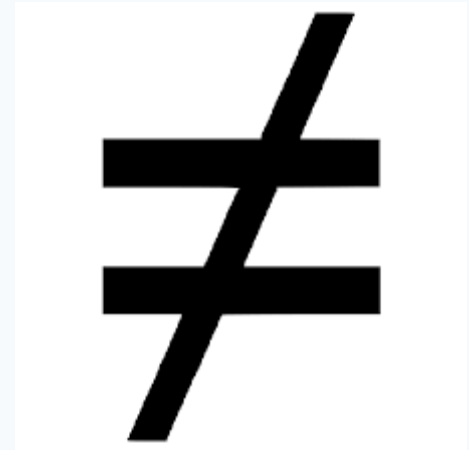
Drijfmest: Mest die verpompbaar is.

Emissiearm: (voor rundveehouderijvloeren) Een lagere ammoniakuitstoot.

Samenvatting

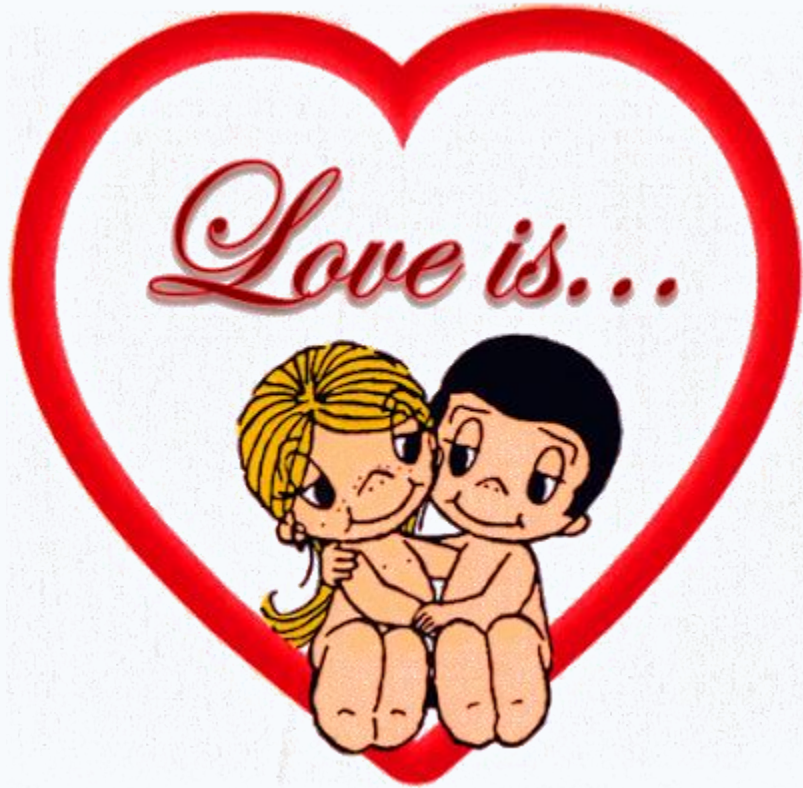
Vergisting is geen...

- Verbranding van biomassa.
  - Biomassacentrale
- Manier om het mestprobleem op te lossen.
  - Kan hooguit mestverwerking ondersteunen
- Bron van geuroverlast.
  - Mono-mestvergisting
- Sinecure.
  - Veel organisatie nodig voor BioHUB

Vergisting is...

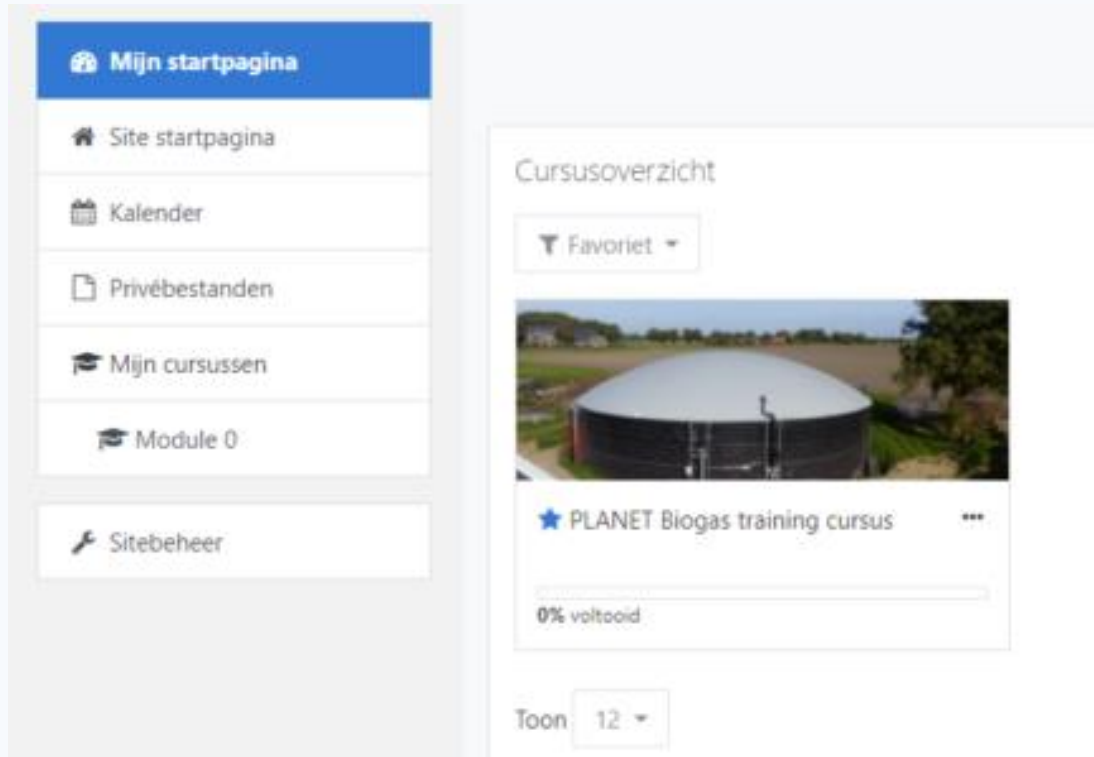

- Een natuurlijk proces.
- Het omzetten van organische stof in biogas.
- Een bron van hernieuwbare brandstof (biogas).
  - Eenvoudig op te slaan
  - Te gebruiken in transport
  - Te gebruiken voor hoogwaardige warmte
- Ook interessant door de neveneffecten (met name emissies).

Vragen?

Training mono-mestvergisting

- 11 dagen
- Onder andere over biologie, exploitatie, verdienmodellen en veiligheid
- Klassikaal en zelfstudie
- Speciaal online platform
- Begeleiding door experts van CCS
- www.ccsenergieadvies.nl/training-mono-mestvergisting

A large, cylindrical, metallic storage tank, likely for CO2, stands in a rural landscape. The tank has a white, domed top and a dark, ribbed body. It is surrounded by green fields and some distant houses under a clear sky. The image is slightly faded to make the text stand out.

Meer weten?

www.ccsenergieadvies.nl

0570 667 000

www.ccsenergieadvies.nl